

Pohjois-Karjalan hyvinvointistrategian toimintasuunnitelma

Pohjois-Karjalan hyvinvointistrategian toimintasuunnitelma

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Pielisjoen linna, Siltakatu 2
80100 JOENSUU

Puhelin 013 337 4700
kirjaamo@pohjois-karjala.fi
www.pohjois-karjala.fi

Taitto Laura Jussila

Kuvat Kansi: Pixabay
Pixabay s. 5
Jarno Artika s. 19

Pohjois-Karjalan maakuntaliiton julkaisut
www.pohjois-karjala.fi/julkaisut

Pohjois-Karjalan hyvinvointi-strategian toimintasuunnitelma

Strategian tavoite ja painopistealueet

Pohjois-Karjalan hyvinvointistrategia hyväksyttiin vuonna 2019. Maakunnan tahtotilana on kehittyä hyvinvoinnin edellä kävijäksi neljällä painopistealueella:

1. Hyvinvointi, terveet ja osalliset asukkaat
2. Korkeatasoinen osaaminen ja hyvät työllistymisen edellytykset
3. Asukaskeskeiset palvelut ja niitä tukeva hyvinvointiyrittäjyys
4. Terveellinen, turvallinen ja viihtyisä ympäristö

Strategian toimijoina ovat maakunnan asukkaat, viranomaiset, elinkeino, palveluntuottajat, koulutusorganisaatiot, kansalaisjärjestöt ja yhteisöt sekä muut toimijat.

Kehittämistavoitteet vuosille 2020-2025

Jokaiselle painopistealueella määriteltiin kehittämistavoitteet, jotka pohjautuivat pohjoiskarjalaisen hyvinvoinnin tilannekuvaan sekä siinä esiintyviin haasteisiin ja ilmiöihin.

Toimintasuunnitelman sisältö

Pohjois-Karjalassa on sekä hyvinvointia edistäviä vahvuuksia että niitä heikentäviä haasteita. Vahvuuksina tunnistetaan monipuolinen osaaminen ja koulutus rakenne, toimiva palvelujärjestelmä ja valmiudet tehdä hallinnonalat ylittävää yhteistyötä sekä innostunut ja innovatiivinen toimijakenttä. Hyvinvointia haastaa ikääntyvä väestö, pitkäaikaissairaiden ja pienituloisten suuri määrä, pitkäaikaistyöttömyys rakenteellisena ongelmana, yksinäisyys ja heikko osallisuuden kokemus.

Toimeentuloon, työttömyyteen ja sairastavuuteen liittyvät ongelmat aiheuttavat huono-osaisuutta ja eriarvoisuutta, mikä näkyy esim. mielenterveys- ja päihdeongelmina sekä elintapahaasteina. Tämän toimintasuunnitelman kärkiteemoiksi on nostettu sisältöjä, jotka ovat seurattavissa ja mitattavissa, mutta joihin vaikuttaminen edellyttää myös puutumista taustoihin, ns juurisyihin. Vaikuttavat palvelut ja osallinen ja elinvoimainen maakunta edellyttävät tämän kokonaisuuden hahmottamista ja yhteistä työskentelyä.

Kärkiteemat

Kuva 2 Kehittämialueiden kärkiteemat

Toimeenpano

Hyvinvointistrategian toteutuminen edellyttää toimijoiden yhteisen tahtotilan lisäksi sitoutumista strategian toimeenpanoon sekä toimintojen yhteiskäyttämiseen paikallisesti ja alueetasolla. Keskeisinä toimijoina ovat maakuntaliitto, Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä (Siun sote), alueen kunnat, oppilaitokset, yritykset, järjestöt, TE- ja muut julkishallinnon alueelliset toimijat sekä muut sidosryhmät. Toimeenpanon toteutusta tuetaan kaksi kertaa vuodessa järjestettävillä HYTE-foorumeilla/työkokouksilla. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on oleellinen osa myös kuntien ja Siun soten strategioita. Siun sote tukee toimeenpanoa kokoamalla hyvinvointi- ja terveysseurantatietoja sekä levittää näyttöön perustuvia toimintamalleja ja hyviä käytänteitä. Lisäksi strategian toimeenpanoa toteutetaan kattavasti laajan sidosryhmäverkoston kautta.

Strategiasta ja sen toimintasuunnitelmasta tiedotetaan muita maakuntaliiton POKAT työryhmiä yhtymäkohtien löytämiseksi ja yhteistoiminnan kehittämiseksi. Strategiaa tehdään tunnetuksi aktiivisella viestinnällä. Lisäksi maakuntaliitto varmistaa strategian toimeenpanoa aktiivisella seurannalla ja strategian tuloksista kerrotaan säännöllisin väliajoin.

Arviointi

Strategian toimeenpanoa ja hytesektorin kehittymistä seuraa maakuntaliiton koollekutsuma POKAT-hyvinvointiryhmä. POKAT-ryhmän aineistot ja seurannassa käytetyt indikaattorit löytyvät maakuntaliiton internet-sivuilta tilasto-osioista (www.pohjois-karjala.fi/tilastot). Arviointi tehdään hyvinvointistrategiaan kirjattujen painopisteiden kehittämistavoitteiden sekä niille määriteltyjen kärkiteemojen kautta (katso liite).

Arviointi toteutetaan kaksivaiheisena. Vuosittain seurataan erityisesti maakunnassa tehtyjä käytännön toimenpiteitä ja niiden mahdollisia vaikutuksia. Seurannassa hyödynnetään mm. kuntien hyvinvointisuunnitelmien arviointia. Indikaattoritietoja tarkastellaan pääsääntöisesti neljän vuoden välein.

LIITE: Kehittämistavoitteiden kärkiteemat, indikaattorit ja esimerkkejä käytännön toimenpiteistä painopistealueittain

PAINOPISTE 1. Hyvinvoivat, terveet ja osalliset asukkaat

Kehittämistavoite: Elinympäristö ja rakenteet mahdollistavat asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä edistävät arjen valinnat

Kärkiteemat

- 1. Eriarvoisuutta aiheuttavien rakenteiden ja olosuhteiden näkyväksi tekeminen ja niiden vähentäminen**

Pääindikaattori:

- Kunnan yleinen pienituloisuusaste
Lähde: Tilastokeskus

Lisäindikaattorit:

- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä
Lähde: THL, Toimeentulorekisteri
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet henkilöt vuoden aikana, % asukkaista
Lähde: THL, Toimeentulorekisteri
- Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä
Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö

Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä

- Kuntalaisille on tarjolla maksuttomia tai edullisia toimintamahdollisuuksia ja pääsy julkisiin palveluihin. Matalan kynnyksen palvelut ja -palveluohjaus tukevat palveluihin pääsyä.
- Vaikutetaan systemaattisesti hyvinvointia ja terveyttä tukevissa palveluissa terveyden sekä työ- ja toimintakyvyn vahvistamiseen sekä kehitetään kohdennettuja toimia sosioekonomisten terveyserojen kaventamiseksi.

- 2. Ylipainosten ja lihavien asukkaiden osuuden vähentyminen verrattuna maakunnan kokonaisväestöön**

Pääindikaattori:

- Lihavien osuus, 20-vuotta täyttäneitä (kehon painoindeksi BMI $\geq$ 30 kg/m²) (%)
Lähde: THL, FinSote-tutkimus

Lisäindikaattorit:

- Lapsen painoindeksi, ISO-BMI $\geq$ 25 kg/m², 2–6 v, 7–12 v ja 13–16 v lapset
Lähde: Avohilmo
- Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaat, ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat
Lähde: THL, Kouluterveyskysely
- Syö kaikki kouluruoan aterianosat kaikkina koulupäivinä, % 4. ja 5. luokan oppilaista
Lähde: THL, Kouluterveyskysely

- Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista, ammatillisen oppilaitoksen. 1. ja 2. v:n sekä lukion 1. ja 2. v:n opiskelijoista
Lähde: THL, Kouluterveyskysely
- Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5., 8. ja 9. luokan oppilaista sekä ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
Lähde: THL, Kouluterveyskysely
- Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuus, 20-v täyttäneistä (%)
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Liikunnan edistäminen kunnassa
Lähde: TEA-viisari, Liikunta
- Lasten pienituloisuusaste
Lähde: Tilastokeskus

Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä

- Kunnissa ja palveluissa tunnistetaan vähän liikkuvat väestöryhmät ja heitä tuetaan liikunnallisen elämäntavan aloittamisessa (työttömille, painonhallintaa tarvitseville, urheiluseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille) esim. Neuvokas perhe –mallin, liikuntaneuvonnan tai perheliikunnan keinoin.
- Kunnissa ja oppilaitoksissa toteutetaan valtakunnallisia liikunta- ja ravitsemusohjelmia (Ilo kasvaa liikkuen, Liikkuva koulu, Liikkuva opiskelu –ohjelma, Terveyttä ja iloa ruuasta –ruokailusuositus, Syödään ja opitaan yhdessä).
- Hoitoketjumalli lasten lihavuuden ennaltaehkäisyyn ja hoitoon
- Kaikissa julkisissa ruokapalveluissa (varhaiskasvatus, koulut, oppilaitokset, sairaalat, terveyskeskukset ja vanhusten laitos- ja palveluasuminen) noudatetaan ravitsemussuosituksia ja palveluiden kilpailuttamisessa käytetään ehdottomana vaatimuksena ravitsemuksellisia kriteereitä. Tämä edellyttää, että ruokapalveluista päättävät henkilöt tuntevat suositukset, sitoutuvat niiden noudattamiseen ja osaavat vaatia niiden noudattamista ruokapalveluiden tuottajilta.

3. *Mielenterveysongelmista ja päihteistä kärsivien asukkaiden osuuden vähentäminen verrattuna maakunnan kokonaisväestöön*

Pääindikaattorit:

- Mielenterveysindeksi, ikävakiomaton
  1. Itsemurhat ja sairaalahoitoon johtaneet itsemurhayritykset (Tilastokeskus)
  2. Psykoosiin liittyvät lääkkeiden erityiskorvaukset (Kela)
  3. Mielenterveyssyistä johtuvat työkyvyttömyyseläkkeet (ETK)
 Lähde: THL, sairastavuusindeksit
- Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastolla hoidossa olleet 25–64 –vuotiaat / 1000 vastaavan ikäistä
Lähde: THL, päihteet ja riippuvuudet

Lisäindikaattorit:

- Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista ammatillisen oppilaitoksen ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
Lähde: THL, Kouluterveyskysely
- Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. sekä 8. ja 9. luokan oppilaista ammatillisen oppilaitoksen ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
Lähde: THL, Kouluterveyskysely
- Kokenut vahvaa positiivista mielenferveyttä viimeisen kahden viikon aikana 8. ja 9. luokan, ammatillisen oppilaitoksen ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
Lähde: THL, Kouluterveyskysely
- Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan, sekä 8. ja 9. luokan oppilaista, ammatillisen oppilaitoksen ja lukion 1. ja 2. v:n opiskelijoista
Lähde: THL, Kouluterveyskysely

- Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan, sekä 8. ja 9. luokan oppilaista, ammatillisen oppilaitoksen ja lukion 1. ja 2. v:n opisk.
Lähde: THL, Kouluterveyskysely
- Psykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuuden (%) 20 vuotta täyttäneistä. MHI-5-kysymyspatterilla. Muodostuu 5 kysymyksestä, jotka kartoittavat ahdistuneisuutta, masentuneisuutta ja positiivista mielialaa
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista
Lähde: Eläketurvakeskus ja Kela
- Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran, % 4. ja 5. luokan oppilaisista
Lähde: THL, Kouluterveyskysely
- Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista, ammatillisen oppilaitoksen ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
Lähde: THL, Kouluterveyskysely
- Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista, % 8. ja 9. luokan, ammatillisen oppilaitoksen ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
Lähde: THL, Kouluterveyskysely
- Päivittäin tupakoivien osuus (%) 20 v. täyttäneistä
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Käyttää alkoholia viikoittain, % 8. ja 9. luokan oppilaista, % ammatillisen oppilaitoksen ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
Lähde: THL, Kouluterveyskysely
- Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%)
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Alkoholia liikaa käyttävien osuus 20–64-vuotiaat ja 65 v täyttäneistä
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Onko koulussa yhteisesti sovittu käytäntö tai toimintaohje päihteiden käytön ehkäisemisestä?
Lähde: TEA-viisari, Perusopetus

Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä

- Hyvän mielen kunta –tarkistuslista (Suomen Mielenterveys ry)
- Seuraavat toimintamallit:
  - lapset puheeksi -menetelmä (LP)
  - Perhe- ja lähisuhdeväkivallan toimintamalli
  - IPC- toimintamenetelmä masennusoireistoon (koulu- ja oppilashuolto)
  - Voimaperheet - menetelmä ovat aktiivisesti käytössä maakunnassa
- Kaikilla terveysasemilla on matalan kynnyksen toimintapiste, josta ohjataan ihmisiä järjestöjen toimintaan ja muihin mielen hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistäviin toimintoihin.
- Koulutetaan paikallisyhdistyksiä mielenterveyteen ja päihteisiin liittyvien haasteiden tunnistamisesta, mielen hyvinvoinnin tukemisesta, resilienssistä haastavissa olosuhteissa sekä tarjolla olevasta tuesta ja palveluista.
- Pakka-toimintamalli ehkäisevään päihdetyöhön (THL)
- Pakka-toiminnan osa-alueita ovat:
  - työn koordinointi ja suunnitelmallinen yhdessä tekeminen
  - elinkeinon omavalvonnan sekä vastuullisen myynnin ja anniskelun kehittäminen
  - viranomaisten valvonnan ja lupahallinnon tehostaminen
  - paikallisiin päättäjiin vaikuttaminen
  - nuorten, vanhempien ja muiden kuntalaisten aktivointi
  - toimiva mediayhteistyö

Kehittämistavoite: Asukkaiden osallisuus ja yksinäisyyden ehkäisy huomioidaan kaikessa toiminnassa

Kärkiteemat

1. Asukkaiden yksinäisyyden kokemuksen vähentäminen

Pääindikaattori:

- Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 20-vuotta täyttäneistä
Lähde: THL, FinSote-tutkimus

Lisäindikaattorit:

- Tuntee itsensä usein yksinäiseksi, % 4. ja 5. sekä 8. ja 9. luokan oppilaista, ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
Lähde: THL / kouluterveyskysely
- Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä, % 4. ja 5. sekä 8. ja 9. luokan oppilaista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
Lähde: THL, Kouluterveyskysely
- Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. sekä 8. ja 9. luokan oppilaista, ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
Lähde: THL, Kouluterveyskysely
- Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, % 4. ja 5. sekä 8. ja 9. luokan oppilaista, ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
Lähde: THL, Kouluterveyskysely
- Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18–24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä
Lähde: Tilastokeskus
- Järjestöjen vuosittain tavoittamat ihmiset
Lähde: Järjestökysely

Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä

- Kiinnitetään erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten nykytilanteeseen
- Tehdään etsivää ja jalkautuvaa työtä (etsivä nuorisotyö, etsivä vanhustyö) kuntien, sote-palveluiden ja järjestöjen yhdyspinnassa esimerkkinä mm. Ikaros-hanke
- Tuetaan ihmisten digiosallisuutta
- Varmistetaan kohtaamispaikkojen toiminta lähellä ihmisiä

2. Asukkaiden osallisuuden kokemuksen lisääminen

Pääindikaattori:

- Onnelliseksi itsensä kokeneiden osuus (%) 20 vuotta täyttäneet
Lähde: THL, FinSote-tutkimus

Lisäindikaattorit:

- Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (5) 20 v täyttäneet
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Tuntee itsensä osalliseksi, % 8. ja 9 luokan oppilaista, ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
Lähde: THL, kouluterveyskysely
- Osallistumisen edistämistoimet, keskiarvo

Lähde: TEA Viisari, Osallisuus

Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä

- Järjestetään koulutuksia osallisuudesta ja sen toteuttamismahdollisuuksista laaja-alaisesti: järjestötoimijat, palvelujen tuottajat, luottamushenkilöt, virkamiehet
- Otetaan käyttöön toimintatapoja, jotka lisäävät ihmisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa omassa elämässään, lähiympäristössään ja palveluiden suunnitteluun liittyvissä kysymyksissä.

Kehittämistavoite: Mahdollistetaan elinvoimainen ja monipuolinen järjestökenttä, joka tukee osallisuutta ja yhteisöllisyyttä

Kärkiteemat

1. Järjestöjen ja julkisten toimijoiden yhteistyön kehittäminen

Pääindikaattori:

- Järjestö-kuntayhteistyön rakenteiden määrä
Lähde: Kysely kuntien hyvinvointikoordinaattoreille

Lisäindikaattori:

- Järjestö-kunta yhteistyöasiakirjat/kpl
Lähde: Kysely kuntien hyvinvointikoordinaattoreille
- Järjestöjen osallisuus kunnan laajan hyvinvointikertomuksen valmistelussa
Lähde: Kysely kuntien hyvinvointikoordinaattoreille

Esimerkki käytännön toimenpiteistä

- Selkeytetään järjestöyhteistyötä ja vahvistetaan järjestöjen roolia sekä kirjataan järjestöyhteistyöhön liittyvät keskeiset rakenteet, toimintaperiaatteet, tavoitteet ja käytännöt järjestö-kunta-yhteistyön asiakirjoihin

2. Järjestöjen resurssien turvaaminen

Pääindikaattori:

- Yleisavustukset, €/asukas
Lähde: TEA-kuntajohto, voimavarat

Lisäindikaattorit:

- järjestöjen vapaaehtoisten määrä
Lähde: Järjestökysely
- Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuneiden osuus%
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Järjestöavustukset
Lähde: Stea

Esimerkki käytännön toimenpiteistä

- Edistetään järjestöjen toimintaedellytyksiä mm. kuntien järjestöavustuksien ja edullisten tai maksuttomien kokoontumistilojen turvaamisen kautta

PAINOPISTE 2. Korkeatasoinen osaaminen ja hyvät työllistymisen edellytykset

Kehittämistavoite: Koko työvoimapotentialiaali hyödynnetään tarjoamalla siihen riittävä tuki

Kärkiteemat

1. Rakennetaan yhteistyössä palveluita ja tukimuotoja, joilla taataan työvoiman saatavuus maakunnassa

Pääindikaattorit:

- Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista
Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö
- Virta yli 3 kk työttömyyteen, enintään %
Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö

Lisäindikaattorit:

- Aktivointiaste (aktiivisten tv-poliittisten palveluiden piirissä olevien prosenttiosuus työttömien työnhakijoiden ja palveluiden piirissä olevien summasta)
Lähde: Tilastokeskus
- Valmistuneiden alueellinen sijoittuminen asuinpaikan mukaan, perustutkinto-opiskelijat
Lähde: Tilastokeskus, oppilaitokset

Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä

- Rakennetaan eri alojen yritysten ja yhteisöjen yhteistyönä työelämän ikäohjelma, jolla vahvistetaan 55+ työntekijöiden työssä pysymistä, työhyvinvointia ja osaamisen uudistamista.
- Monialaisen palvelualustan kehittäminen ja käyttöönotto esimerkiksi Luotsi

2. Tuetaan työuran alkamista, jatkumista ja työssäpysymistä

Pääindikaattori:

- Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksakaan työskennellä vanhuuseläkeikänsä saakka (%)
Lähde: THL, FinSote-tutkimus

Lisäindikaattori:

- Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64 -vuotiaista
Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö

Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä

- Kehitetään työssäoppimisen malleja ja menetelmiä, joilla tuetaan jatkuvaa oppimista kaikissa työuran vaiheissa
- Hyödynnetään opinnollistamista mm. matalan kynnyksen väylänä osaamisen kehittämiseen ja

näkyväksi tekemiseen

Kehittämistavoite: Nuoret pääsevät kiinnittymään työelämään entistä paremmin

Kärkiteemat

1. Tuetaan siirtymiä koulutuksesta työelämään

Pääindikaattorit:

- Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä
Lähde: Tilastokeskus
- Valmistuneiden alueellinen sijoittuminen asuinpaikan mukaan, perustutkinto-opiskelijat
Lähde: Tilastokeskus, UEF, Karelia amk

Lisäindikaattori:

- Valmistuneiden pääasiallinen toiminta (amk) sosiaali- ja terveysala
Lähde: Karelia amk

Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä

- Vahvistetaan maakunnan sisäistä ”harjoittelupendelöintiä” oppilaitosten, yritysten ja yhteisöjen yhteistyönä tukemalla matkakuluissa ja tarjoamalla väliaikaisia majoitusmahdollisuuksia
- Avataan maakunnallinen koulujen hyvinvointityön kokeilualustat hanke. Eri puolilla maakuntaa tehdään kokeiluja koulujen hyvinvointityön uusista toimintamalleista. Teemat voivat vaihdella; harrastaminen koulun yhteydessä, kouluruokailu jne.

2. Eri kouluasteilla tuetaan lasten/nuorten työelämävalmiuksia sekä ymmärrystä työelämä muutostrendeistä

Pääindikaattori:

- Nuorten 15–29-vuotiaiden osallistuminen työmarkkinoille ja koulutukseen
Lähde: Tilastokeskus

Lisäindikaattorit:

- Nuorisotyöttömyys (%osuus 18–24 v. työvoimasta)
Lähde: Tilastokeskus
- Virta yli 3 kk työttömyyteen, nuoret enintään %
Lähde: Tilastokeskus

Esimerkki käytännön toimenpiteestä

- Luodaan maakuntaan kokeilu, jossa kaikille 16–19-vuotiaille nuorille tarjotaan kesätyöpaikka tai tuki omalle kevytyritykselle.

Kehittämistavoite: Osaamisen kehittämistä tuetaan elämän ja työuran eri vaiheissa monialaisella, joustavalla ja jatkuvaa oppimista tukevalla tarjonnalla

Kärkiteemat

1. Kehitetään kouluasteiden rajat ylittäviä työelämän tarpeisiin vastaavia jatkuvan oppimisen palveluja

Pääindikaattori:

- Aikuisopiskelijoiden lukumäärä sekä tutkintoon / tutkintoon johtamattomien koulutusten lukumäärä

Lähde: Oppilaitokset

Lisäindikaattori:

- Jatkuvan oppimisen palveluiden opiskelijoiden ikäjakauma, opiskelijamäärät, opintopistekertymät, pohjoiskarjalaisten opiskelijoiden osuus opiskelijoista.

Lähde: Oppilaitokset

Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä

- Lisätään tutkintorajat ja kouluasteet ylittäviä koulutuspalveluja.
- Hyödynnetään tekoälyä tulevaisuuden osaamistarpeiden ennakoinnissa.
- Rääätälöidään koulutuksia yritysten tarpeisiin ja pilotoidaan osaamistilien käyttöä.
- Luodaan digitaalisia osaamismerkkejä tutkintotodistusten oheen sekä joustavia opintopolkua työelämään työnhakijoille

2. Tuetaan pitkin koulutus- ja työuraa oppimisvalmiuksien kehittymistä

Pääindikaattori:

- Koulutuksen keskeyttäminen koulutussektoreittain Pohjois-Karjalassa

Lähde: Tilastokeskus

Esimerkki käytännön toimenpiteistä

- Edistetään opinnollistamista ja työpaikalla tapahtuvaa oppimisen tunnistamista sekä jatkokoulutautumisen tukemista

PAINOPISTE 3. Asukaskeskeiset palvelut ja niitä tukeva hyvinvointiyrittäjyys

Kehittämistavoite: Palvelut saadaan oikea-aikaisesti ja tarpeiden mukaisesti monitoimijaiselta palvelukentältä

Kärkiteemat

1. Mahdollistetaan saumaton yhteistyö toimijoiden kesken

Pääindikaattori:

- Tutkimuksiin ja hoitoihin riittävän nopeasti terveydenhuollossa päässeiden osuus (%) (2018-)

Lisäindikaattorit:

- Koki palvelun tiedonkulun sujuvaksi, (%) terveyspalveluja käyttäneistä
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Koki palvelun tiedonkulun sujuvaksi, (%) sosiaalipalveluja käyttäneistä
Lähde: THL, FinSote-tutkimus

Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä

- Kiinnitetään huomiota asiakaskohtaisten, toimijarajat ylittävien palvelupolkujen sujuvuuteen
- Yhtenäistetään toimijoiden asiakaspalautteen keruuta ja arviointia
- Kunnat ja viranomaiset tarjoavat elinkeinotoimijoille asiointipalvelut kattavasti digitaalisina valtakunnallisten sähköisen asioinnin tavoitetila -linjausten mukaisesti

2. *Asukas löytää tarvittavan tiedon palveluista helposti ja saa palveluohjausta*

Pääindikaattorit:

- Riittävästi vertailutietoa palveluntuottajista (%)
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Hoitopaikkaan riittävän nopeasti yhteyden saaneiden osuus (%) (2018-)
Lähde: THL, FinSote-tutkimus

Lisäindikaattorit:

- Riittävästi tietoa hoitopaikkojen palveluvalikoimasta (%)
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Riittävästi tietoa hoitopaikkojen jonotusajoista (%)
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Asiat selitettiin ymmärrettävästi terveyspalveluissa (%)
Lähde: THL, FinSote-tutkimus

Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä

- Vahvistetaan etäohjauksen ja neuvonnan roolia asiakaskeskeisissä monitoimijaisissa sote-/hyte-palvelupoluissa sekä kehitetään liikkuvia palveluja.
- Varmistetaan, että palveluvalikoima vastaa asukkaiden tarpeita ja käyttövalmiutta
- Varmistetaan asukkaille riittävä digituki palveluissa asioimiseen

Kehittämistavoite: Sotetyövoiman saatavuus turvataan koko maakunnassa

Kärkiteemat

1. *Edistetään sotealan vetovoimaisuutta ja houkuttelevuutta työpaikkana*

Pääindikaattorit:

- Avoimet työpaikat
Lähde: Tilastokeskus
- Täyttyneiden työpaikkojen avoinnaolon keskimääräinen kesto, päivää
Lähde: Tilastokeskus

Esimerkki käytännön toimenpiteestä

- Mahdollistetaan maakunnan sisäinen työpendelöinti

2. *Mahdollistetaan osaamisyhdistelmät sotealan opinnoista työskentelyyn*

Pääindikaattori:

- Alalle valmistuneiden työllistymisprosentti
Lähde: Oppilaitokset

Esimerkki käytännön toimenpiteestä

- Hyödynnetään Rekrykoulutuksia, täsmäkoulutuksia, vaihtovalmennusta sekä muita työvoimakoulutuksen ja VOS-koulutuksen mahdollisuuksia

Kehittämistavoite: *Tietoa ja teknologiaa hyödynnetään tarkoituksenmukaisesti johtamisessa, palvelujen suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja kehittämisessä*

Kärkiteemat

1. Yhteinen tietoaalusta

Pääindikaattori:

- Alusta käytössä kyllä/ei
Lähde: SiunSote

Esimerkki käytännön toimenpiteestä

- Laaditaan vaiheistettu toteuttamissuunnitelma toimijakentän yhteisen tietoaalustan (=ajantasainen tieto hyte-sote-palveluntuottajista) rakentamiseen.

PAINOPISTE 4. Terveellinen, turvallinen ja viihtyisä ympäristö

Kehittämistavoite: *Pohjois-Karjalasta kehitetään ikäystävällisyyden mallimaakunta*

Kärkiteemat

1. Tuetaan hyvinvointia eri elämänvaiheissa tunnistamalla kuhunkin elämän- ja ikävaiheeseen liittyvät erityispiirteet

Pääindikaattorit:

- Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 20–64-vuotiaat
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Onko kunnassanne tehty päätös ennakoarvioinnin (EVA) käytöstä kuntalaisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavien päätösten valmistelussa (esim. Sukupuolivaikutukset, lapsivaikutukset, sosiaaliset vaikutukset, eri väestöryhmiin kohdistuvat vaikutukset, vaikutukset alueellisiin eroihin)?
Lähde: TEA-viisari, Kuntajohto

Lisäindikaattorit:

- Onko kunnassanne voimassa oleva tasa-arvosuunnitelma
Lähde: TEA-viisari, Kuntajohto
- Onko kunnassanne voimassa oleva yhdenvertaisuussuunnitelma?
Lähde: TEA-viisari, Kuntajohto
- Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- 500 m matkan kävelyssä suuria vaikeuksia 55–74-vuotiaat / ikäihmiset
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 20–64-vuotiaat
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 65 v. täyttäneet
Lähde: THL, FinSote-tutkimus

Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä

- Hyödynnetään kattavasti päätösten vaikutusten ennakoarviointia (EVA), joka on tapa arvioida etukäteen, miten valmistelussa oleva päätös vaikuttaisi erilaisten ihmisryhmien elämään.
- Hyvinvointihankkeita suunniteltaessa ja rahoituspäätöksiä tehtäessä huomioidaan tasapuolisesti eri ikä- ja väestöryhmät

2. *Palvelut ja tukitoimet suunnitellaan eri ikäryhmät huomioiden ja heitä osallistaen*

Pääindikaattorit:

- Myönteinen asiakaskokemus sosiaalipalveluissa (%) ja terveyspalveluissa (%)
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Onko kuntanne verkkosivuilla kuvaus kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamiskeinoista
Lähde: TEA-viisari, Kuntajohto
- Kunnan palveluista kerätään systemaattisesti asiakaspalautetta, jonka tuloksia hyödynnetään suoraan kehittämistyössä.
Lähde: TEA-viisari, Kuntajohto
- Kuntien palveluiden suunnittelussa/kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraateja/foorumeja.
Lähde: TEA-viisari, Kuntajohto

Lisäindikaattori:

- Apua riittämättömästi saavien osuus väestöstä (%), 75 vuotta täyttäneet
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Sai osallistua omaa hoitoa ja tutkimuksia koskeviin päätöksiin (%)
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Riittävästi aikaa kysyä terveydentilasta ja hoidosta (%)
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Hankalat aukioloajat haitanneet hoidon saantia, (%) terveyspalveluita käyttäneistä
Lähde: THL, FinSote-tutkimus

Esimerkki käytännön toimenpiteestä

- Palveluiden ja tukitoimien suunnittelussa hyödynnetään kokemustietoa, jota kerätään monin tavoin: kyselyt, haastattelut, kokemusasiantuntijatoiminta, järjestöiltä saatava tieto, kansalaisraadit

Kehittämistavoite: Ilmanlaatu sisällä ja ulkona on puhdasta ja terveellistä

Kärkiteemat

1. *Edistetään savuttomuutta ja tuoksuttomuutta sisä- ja ulkotiloissa*

Pääindikaattori:

- Päivittäin tupakoivien osuus (%), 20-64-vuotiaat
Lähde: THL, FinSote-tutkimus

Lisäindikaattori:

- Päivittäin tupakoivien osuus, (%), lukio ja ammattioppilaitosten opiskelijat
Lähde: THL, Kouluterveyskysely

Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä

- Maakunnallisesti kattava osallistuminen Savuton työryhmä – nikotiinon Pohjois-Karjala 2020 toimintaan
- Kaikki Pohjois-Karjalan kunnat ovat savuttomia ja periaatetta noudatetaan aktiivisesti

2. Turvataan terveellinen ilmanlaatu elin- ja työympäristössä

Pääindikaattorit:

- Moniammatilliset yhteistyömallit hyvän sisäilman edistämiseen ja ongelmatilanteiden hoitoon aktiivisessa käytössä, % kunnista
Lähde: Kuntien / Siun soten terveystarkastajat

Lisäindikaattori:

- Terveet tilat 2028 – toimintamalli otettu laajasti käyttöön (kattaen koko ketjun: kiinteistöjen hallinta, ylläpito ja huolto, rakentaminen ja korjaus, ongelmien käsittely), % kunnista
Lähde: Kuntien / Siun soten terveystarkastajat

Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä

- Moniammatillinen sisäilmatyöryhmä kokoontuu säännöllisesti
- Sisäilmaongelmien hallintaprosessit arvioidaan ja tarvittaessa päivitetään huomioiden THL:n laatimat mallit (Terveet tilat- hanke)
- Vakiinnutetaan kiinteistönpitoon menettelytapa, jossa rakennusten kunto, sopivuus käyttötarkoitukseensa ja käyttäjien kokemukset tarkistetaan ja arvioidaan säännöllisesti (ennakoiva kiinteistönpito ja tiedonkeruu / dokumentointi, elinkaaren hallinta)
- Hyödynnetään kehittämisessä Terveet tilat toimintamallia, jonka ensimmäinen versio julkaistaan syksyllä 2020

Kehittämistavoite: Palvelut, toiminnot ja ympäristö ovat saavutettavissa ja esteettömiä ja ne suunnitellaan osallisuus huomioiden

Kärkiteemat

1. Kehitetään asukkaiden osaamista ja mahdollisuuksia digipalvelujen käyttöön

Pääindikaattori:

- Asioinut sosiaali- ja terveystalvissa sähköisesti, (%) palveluja tarvinneista (2018-)
Lähde: THL, FinSote-tutkimus

Lisäindikaattori:

- Digineuvontapalvelujen määrä ja annettu digineuvonta
Lähde: Järjestökysely/kartoitus

Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä

- Julkisen sektorin työntekijöitä on koulutettu opastamaan asiakkaita digipalvelujen käytössä
- Tarjolla on riittävästi mahdollisuuksia saada opastusta ja tukea digipalveluiden käyttöön

2. Parannetaan haja-asutusalueen liikenneyhteyksiä asukkaille

Pääindikaattori:

- Hankalat matkat haitanneet hoidon saantia, (%) terveystalvujen käyttäneistä
Lähde: THL, FinSote-tutkimus

Esimerkki käytännön toimenpiteestä

- Järjestetään uudenlaisia liikkumismahdollisuuksia kuten kimppakyytejä (esim. Porvoon ja Loviisan Kyläkyty-toiminta)

3. Esteettömyyden huomioiminen

Pääindikaattorit:

- Hoitopaikkaan riittävän nopeasti yhteyden saaneiden osuus (%)
Lähde: THL, FinSote-tutkimus
- Asuinalueensa olosuhteiseen tyytyväisten osuus (5 %)
Lähde: THL, FinSote-tutkimus

Lisäindikaattorit:

- Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus, ikääntyneet, %, enintään 1 km
Lähde: Elinympäristön tietopalvelu Liiteri
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä-
Lähde: THL, Sotkanet

Esimerkki käytännön toimenpiteestä

- Tiedotetaan aktiivisesti iäkkään tai vammaisen henkilön asuntojen korjauksiin sekä taloyhtiöille jälkiasennushissin rakentamiseen ja esteettömyyden parantamiseen tarkoitettuista korjausavustuksista sekä neuvonta hakemuksen tekemisessä.

POHJOIS-KARJALA
Maakuntaliitto